

Mao'nun Yugoslav Komünist Birlik Delegasyonu ile Konuşması

09.05.2021 • Güncel Müdahaleler • Yeni Komünizm

Editörün Notu: Mao Zedong’a ait 1956 döneminden aşağıdaki diplomatik konuşma belgesi, *Wilson Center Digital Archive* içinde ve ayrıca *Selected Diplomatic Papers of Mao Zedong (1993)* içinde yer almaktadır. Çevirisini sitemizin yazarlarından Rajko Tomas’ın yaptığı bu belge, özellikle Stalin meselesi ve Stalin’in yöntemine dair Mao’nun keskin eleştirilerini ve gözlemlerini içermektedir. Bununla birlikte çizgi meselesinin ve karmaşık çelişkileri doğru şekilde ele almanın önemi ve gerekliliğine dair de önemli bir tarihsel belge niteliğindedir.

Okuyucunun bu makaleyi okurken akılda tutması gereken bazı önemli hususların olduğunu belirtmemiz gerekiyor: Birincisi, bu makale, dünya devrimini ilerletmekle, bir ülke devrimini ilerletmek arasındaki bariz çelişkilerin, gerilimlerin ve buna karşı izlenen yanlış yöntem ve yaklaşımın anlaşılması açısından yakıcı örnekler sunmaktadır. İkincisi, Yugoslavya Komünist Birlik Delegasyonu’yla bu görüşme gerçekleştirilirken, Kuruşcev’in modern revizyonist etkisi ve bunun dünya devrimi üzerindeki ağırlığı, henüz Mao ve ÇKP önderliği tarafından tam olarak anlaşılamamıştı. SBKP’nin revizyonizme batması ve sosyalist devrimi tersine çevirmesi, modern revizyonizm üzerine bilimsel bir analiz, Mao’nun 1957-1963 yılları arasında gerçekleştirdiği tarihsel tartışmalarla ortaya çıkacaktır. Üçüncü husus ise, bu makalenin 17. Dipnotunda geçen Liu Shaoqi, Zhou Enlai ve Deng Xiaoping, Mao’nun devrimci çizgisine muhalefet etmiştir. Özellikle, Deng Xiaoping, Başkan Mao’nun Büyük Proleter Kültür Devrimi’nde (BPKD) mücadele yürüttüğü önemli revizyonist liderlerden biridir. Deng, Mao’nun ölümünden sonra, bir darbeyle, Başkan Mao’nun halefleri ve BPKD’nin önderleri olan 4’lere (Jiang Qing, Zhang Chunqiao, Yao Wenyuan, Wang Hongwen) karşı, bir darbe gerçekleştirmiş ve Sosyalist Çin’de geriye dönüşün yaşanmasında önderlik etmiştir. Öyle görünüyor ki revizyonistler, makaleye bazı “dipnotlar” düşerek, Mao’nun revizyonistleri desteklediği izlenimini vermektedirler. Okuyucu, Kültür Devrimi’nin önemini ve doğru bir sentezini anlamak için Bob Avakian’ın **“Çin’de Kültür Devrimi... Sanat ve Kültür... Muhalefet ve Mayalanma... Ve Devrimi Komünizme Doğru İleri Taşıma”** makalesini okumalıdır.

Eylül 1956, Pekin [1]

Sizlere Çin'e gelmiş olduğunuz için hoşgeldiniz diyoruz. Ziyaretinizden çok memnunuz. Hem sizler tarafından hem de diğer kardeş [komünist] partiler tarafından desteklendik. Diğer kardeş partiler gibi bizler de her zaman sizlerin yanındayız. Günümüz dünyasında, [komünist devrimin] başarı kazandığı veya henüz elde edilmediği yerlerde Marksist ve Komünist cepheler birleşik durumdadır. Bununla birlikte, birlik içinde olmadığımız zamanlar da oldu; ayrıca sizleri hayal kırıklığına uğrattığımız zamanlar da yaşandı. Geçmiş dönemlerde Enformasyon Bürosu'nun [2] görüşlerini dinledik. Bizler Büro [işlerinde] yer almamamıza rağmen, onu desteklememeyi de zorlayıcı bulduk. Büro, 1949 yılında sizleri "kasaplar" ve "Hitler tarzı faşistler" olarak mahkum etmişti; bizler 1948'de sizi eleştirmek için makaleler yayınlamamıza rağmen [sizi kınayan] bu karar konusunda sessiz kaldık. Geriye dönüp baktığımızda, bunu yapmamamız gerekiyordu; bizler [bu konuyu] sizinle tartışmalıydık: eğer bazı bakış açılarınız yanlış ise bu durumda özeleştiri yapmanıza izin vermeliydik; [bizim yaptığımız gibi] [tartışmak için] acele etmeye gerek yoktu. Aynı şey bizim için de geçerlidir: Eğer bizlerle aynı fikirde değilseniz, bu durumda siz de aynı şeyi yapmalısınız, yani bir ikna ve danışma yönteminin benimsenmesi gerekir. Gazetelerde yabancı partilerin eleştirildiği böylesi olumlu bir vaka görülmemiştir. [Sizin] vakanız, uluslararası komünist hareket için derin bir tarihsel ders sunuyor. Sizler bu süreçten dolayı acı çekmiş olsanız da, uluslararası komünist hareket bu hatadan bir ders çıkardı. [Uluslararası komünist hareket] bu hatanın [ciddiyetini] tam anlamıyla kavramak durumundadır.

Sizler yeni Çin'i tanımayı teklif ettiğiniz zaman sizlere ne cevap verdik, ne de bunu reddettik. Şüphesiz bu teklifi reddetmemeliydik, çünkü böyle yapmamız için hiçbir sebep yoktu. İngiltere bizi tanıdığında da buna olmaz demedik. Sosyalist bir ülkenin tanınmasını reddetmek için nasıl bir bahane bulabiliriz ki?

Ancak sizlere yanıt vermemizi engelleyen başka bir faktör daha vardı: Sovyetlerdeki dostlar, sizinle diplomatik ilişkiler kurmamızı istemediler. Peki eğer durum bu şekildeyse, Çin'in bağımsız bir devlet olduğundan bahsedebilir miyiz? Şüphesiz bahsedebiliriz. Peki eğer bağımsız

bir devlet ise, bu durumda niçin onların talimatlarına uyduk? Yoldaşlarım, o zamanlar Sovyetler Birliği bizden kendi davalarını takip etmemizi istediğinde buna karşı çıkmak bizim açımızdan zordu. Çünkü o zamanlar bazı kişiler dünyada iki adet Tito olduğunu iddia ediyorlardı: Biri Yugoslavya'daydı, her ne kadar hiç kimse Mao Zedong'un Tito olduğuna dair bir karara varmasa da diğerinin Çin'de olduğu söyleniyordu. Bir keresinde Sovyet yoldaşlara, [onların] benim yarım yürekli bir Tito olduğumdan şüphelendiklerini, ama bunu tanımayı reddettiklerini belirtmiştim. Yarım yürekli Tito etiketini ne zaman üzerimden kaldırdılar? Etiket, [Çin] [Kore'de] Amerika'ya direnmeye karar verdikten ve [Kuzey] Kore'nin yardımına geldikten ve [bizler] ABD emperyalistlerine bir darbe indirdikten sonra kaldırıldı.

Wang Ming çizgisi [3] aslında Stalin'in çizgisiydi. Ve bu çizgi en nihayetinde üslerimizdeki gücümüzün yüzde doksanını ve beyaz alanlardaki [gücümüzün] yüzde yüzünü yok etti. [4] Yoldaş [Liu] Shaoqi [5] Sekizinci [Parti] Kongresine sunduğu raporunda bu duruma dikkat çekti. [6] Öyleyse [kayıpları] niçin açıkça Stalin'in çizgisine [etkisine] atfetmedi? Bunun bir açıklaması var. Sovyet Partisi'nin kendisi Stalin'i eleştirebilirdi; ancak bizlerin onu eleştirmesi doğru olmazdı. Sovyetler Birliği ile iyi bir ilişki sürdürmek durumundayız. Belki [bizler] eleştirilerimizi gelecekte kamuoyuna açıklayabiliriz. Günümüz dünyasında böyle olmak zorunda, çünkü gerçekler gerçeklerdir. Komintern geçmişte çok sayıda hata yaptı. Erken ve geç aşamaları o kadar da kötü değildi, fakat orta aşaması pek de iyi değildi: Lenin hayattayken ve [Georgi] Dimitrov görevdeyken her şey yolundaydı. [7] Birinci Wang Ming çizgisi [partimize] dört yıl boyunca egemen oldu ve Çin devrimi en büyük kayıplarını yaşadı. [8] Wang Ming şimdi Moskova'da hastalık izninde, ancak yine de kendisini partinin Merkez Komitesi üyesi olarak seçeceğiz. O partimiz için gerçekten de bir eğitmendir; o bir profesördür, parayla satın alınamayacak paha biçilmez bir kişidir. Kendi çizgisine uyulmaması açısından tüm partiye eğitici bir rol oynamıştır.

Stalin'in en büyük zararlarından birini ilk kez o zaman anladık.

İkinci zararı Japonlara karşı savaş sırasında oldu. Rusça konuşan ve Stalin'i pohpohlamakta iyi olan Wang Ming, Stalin ile doğrudan iletişim kurabiliyordu. Stalin tarafından Çin'e geri gönderilen kendisi, önceden savunduğu sol çizgiyi izlemek yerine, bu kez de [bizleri] sağ

sapmaya yöneltmeye çalıştı. Guomindang [Milliyetçi Parti veya GMD] ile [ÇKP] işbirliğini savunan kendisi, “süslenerek [GMD’yi] davet eden” biri olarak tanımlanabilir; [bizden] GMD’ye tüm kalbimizle itaat etmemizi istedi. Öne sürdüğü Altı İlkeli Program, Partimizin On İlke Politikasını devirmek anlamına geliyordu. [Programı] Japon karşıtı üsler kurulmasına karşı çıkıyordu, Partimizin kendi silahlı kuvvetlerinden vazgeçmesini savunuyordu ve Jiang Jieshi [Chiang Kai-shek] iktidarda olduğu müddetçe [Çin’e] barış geleceğini vaaz ediyordu. Bu sapmayı düzelttik. [İronik bir şekilde] Jiang Jieshi bu hatayı düzeltmemize yardım etti: Wang Ming “kendini hazırlayıp [Jiang’a] yaltaklanırken”, Jiang Jieshi “yüzüne tokadı bastı ve onu kovdu.” Bu nedenle, Jiang Jieshi, Çin’in en iyi eğitmenidir: Parti üyelerimizin yanı sıra ülkedeki tüm halkları da eğitmiştir. Jiang makineli tüfekleriyle ders verirken, Wang Ming kendi sözleriyle bizleri eğitti.

Üçüncü zararı, Japonya’nın teslim olmasından ve İkinci Dünya Savaşı’nın sona ermesinden sonra yaşandı. Stalin, [Winston] Churchill ve [Franklin D.] Roosevelt ile bir araya geldi ve Çin’in tamamını Amerika’ya ve Jiang Jieshi’ye vermeye karar verdi. Stalin bizlere yani Komünist Parti’ye, maddi manevi -özellikle de manevi açıdan- neredeyse hiç destek vermedi, öte yandan Jiang Jieshi’yi destekledi. Bu karar Yalta konferansında alındı. Stalin sonradan bu kararını Tito’ya söyledi; Tito otobiyografisinde [bu karar hakkında] Stalin ile yaptığı görüşmeden bahseder.

Komintern’in dağılmasından sonra özgürlüğün tadını daha fazla çıkarmaya başladık. Oportünizmi ve Wang Ming çizgisini eleştirmeye çoktan başlamıştık ve düzeltme hareketini ortaya koyduk. Düzeltme, aslında, Stalin ve Komintern’in Çin devrimini yönlendirmek için yaptıkları hataları ifşa etmeyi amaçlıyordu; ancak Stalin ve Komintern hakkında açıkça tek kelime etmedik. Yakın bir gelecekte [bizler] bunu açıkça yapabiliriz. [Stalin ve Komintern’i] neden açıkça eleştirmedüğimizin iki açıklaması var: Birincisi, onların talimatlarını takip ettiğimiz için bir nebze de olsa bizlerin sorumluluğu var. Kimse bizi talimatlarına uymaya zorlamadı! Kimse bizi haksız yere sağa sola sapmaya da zorlamadı! İki tür Çinli vardır: İlki Stalin’in çizgisini tamamen kabul eden dogmatiklerdir; diğeri dogmatizme karşı çıkar, dolayısıyla [Stalin’in] talimatlarına uymayı reddeder. Öte yandan Sovyetler Birliği ile ilişkilerimizi bozarak [Sovyetleri] memnun etmek istemiyoruz. Komintern bu hatalar konusunda hiçbir zaman özeleştiri yapmadı; ayrıca Sovyetler Birliği bu hatalardan hiç bahsetmedi. Eğer eleştirimizi dile getirseydik, onlarla

birlikte devrilirdik.

Dördüncü zararı, [Moskova] beni “yarım yürekli bir Tito” ya da “yarı Titocu” olarak gördüğü zamandı. Sadece Sovyetler Birliği’nde değil, diğer sosyalist ülkelerde ve bazı sosyalist olmayan ülkelerde de Çin’de yaşananın gerçek bir devrim olup olmadığından şüphelenenler vardı.

Stalin’in portresini duvara asarak Çin’de neden hala onu anıyoruz diye merak edebilirsiniz. Moskova’dan yoldaşlar, artık Stalin’in portrelerini asmadıklarını ve sadece Lenin’in ve mevcut liderlerin portrelerini halka açık geçit töreninde sergilediklerini bize bildirdiler. Ancak bizden onların davasını takip etmemizi istemediler. Bu durumla baş edebilmek kolay değil. Stalin’in yaptığı dört hata, Çin halkı ve tüm partimiz tarafından henüz bilinmiyor. Bizim durumumuz sizinkinden oldukça farklı: Sizin durumunuz [Stalin’in yaşattığı acılar] halkınız ve tüm dünya tarafından biliniyor. Bizim Partimizde de Wang Ming’in iki çizgisinin hataları gayet iyi bilinmektedir; ancak halkımız bu hataların kaynağının Stalin olduğunu bilmiyor. Sadece Merkez Komitemiz, Stalin’in devrimimizi engellediğinin ve beni yarım yürekli bir Tito olarak gördüğünün farkındadır.

Sovyetler Birliği’nin sosyalist harekete fayda sağladığı için [dünya devriminin] bir merkezi olarak işlev görmesine itirazımız yoktu. Bu noktada [bizimle] aynı fikirde olmayabilirsiniz. Kruşçev’in Stalin’i eleştirme kampanyasını yürekten destekliyorsunuz, ama biz aynısını yapamayız, çünkü halkımız bundan hoşlanmayacaktır. [Çin’deki] önceki geçit törenlerinde, Marx, Engels, Lenin ve Stalin’in yanı sıra birkaç Çinli [liderin] -Mao, Liu [Shaoqi], Zhou [Enlai] ve Zhu [De]’nin [9]- ayrıca diğer kardeş parti liderlerinin portrelerini sergiledik. Şimdi “hepsini kaldırmak” için bir önlem alıyoruz: Kimsenin portresi sergilenmiyor. Bu yılki “1 Mayıs” kutlaması için Büyükelçi Bobkoveshi [10] Pekin’de geçit töreninde kimsenin portresinin yer almadığını zaten görmüştür. Bununla birlikte, hayatta olmayan beş kişinin -Marx, Engles, Lenin, Stalin ve Sun [Yat-sen]- ve halen hayatta olan bir kişinin -Mao Zedong- portreleri halen [duvarda] asılı durumdadır. Duvara asılabilirler! Siz Yugoslavlar, Sovyetler Birliği’nin artık Stalin’in portresini asmadığını, ancak Çinlilerin halen astığını düşünebilirsiniz.

Şu dönemde bazı insanlar sosyalizmimizin başarılı bir şekilde inşa edilip edilemeyeceğinden şüpheleniyor ve Komünist Partimizin sahte olduğu iddiasına bağlı kalıyorlar. Ne yapabiliriz ki?

Bu insanlar her gün yemek yiyip uyuyorlar, ardından Çin Komünist Partisi'nin gerçekten komünist bir parti olmadığını ve Çin'in sosyalist inşasının başarısız olmaya mahkum olduğunu yayıyorlar. Onlara göre, eğer Çin'de sosyalizm kurulabilseydi bu hayret verici bir şey olurdu! Aman dikkat edin diyorlar. Çin emperyalist bir ülke olabilir; Amerika, İngiltere ve Fransa'yı takip ederek dördüncü emperyalist ülke olabilir! Şu anda Çin'in çok az sanayisi var, dolayısıyla böyle bir [emperyalist bir ülke olacak] durumda değil; ancak [Çin] yüz yıl içinde müthiş olacak! Cengiz Han [11] hayata döndürülebilir; sonuç olarak Avrupa yeniden acı çekebilir ve Yugoslavya fethedilebilir! "Sarı Tehlike" önlenmeli!

Bunun olması için kesinlikle hiçbir sebep yok! ÇKP, Marksist-Leninist bir Partidir. Çinliler barışsever insanlardır. Saldırganlığın bir suç olduğuna inanıyoruz, bu nedenle başkalarından asla bir inç toprak veya bir çim parçası ele geçirmeyeceğiz. Barışı seviyoruz ve bizler Marksistiz.

Uluslararası ilişkilerde büyük güç politikalarına karşıyız. Sanayimiz küçük olsa da diğer tüm şeyler göz önüne alınacak olursa büyük bir güç olarak kabul edilebiliriz. Bu nedenle [Çin'deki] bazı insanlar kendini beğenmeye başlayabilir. Fakat onları uyarıyoruz: "Başınızı indirin ve kuyruklarınız bacaklarınız arasına kıştırarak hareket edin." Ben küçükken annem bana sık sık "kuyrukları bacaklarının arasına kıştırarak" davranmayı öğretirdi. Bu doğru bir öğretiler ve şimdi sık sık yoldaşlarıma bundan bahsediyorum.

Yurtiçinde Pan-Hanizme [12] karşıyız, çünkü bu eğilim tüm etnik grupların birliğine zarar veriyor. Hegemonizm ve Pan-Hanizm her ikisi de mezhepçiliktir. Hegemonya eğilimleri olanlar sadece kendi çıkarlarını önemser ve başkalarının çıkarlarını görmezden gelirken, Pan-Hanistler sadece Han halkını önemser ve Han halkını diğerlerinden üstün görürler; böylece tüm azınlıkların [çıkarlarına] zarar verirler.

Bazı kişiler geçmişte Çin'in diğer ülkelerle dost olma niyetinde olmadığını, öte yandan Sovyetler Birliği'nden ayrılmak istediğini ve böylece baş belası haline geldiğini iddia ediyorlar. Öte yandan bu tür insanlar sosyalist ülkelerde artık sadece bir avuç insanla sınırlıdır; Amerika'ya Karşı Direnme ve Kore'ye Yardım Savaşlarından bu yana sayıları gittikçe azalmış bulunuyor. [13] Ancak emperyalistler için bu tamamen farklı bir şeydir: Çin ne kadar güçlenirse o kadar korkacaklar. Ayrıca Çin'in gelişmiş bir sanayisi olmadığı ve Çin insan gücüne güvenmeye devam

ettiği sürece Çin'in o kadar korkutucu olmadığını da anlıyorlar. Sovyetler Birliği [emperyalistler için] en korkuncu olmaya devam ederken, Çin sadece ikincisidir. Korktukları şey bizim politikamızdır, Asya'da çok büyük bir etkimiz olabilir. Bu yüzden Çin'in kontrolden çıkacağı ve diğerlerini istila edeceği gibi sözleri yaymaya devam ediyorlar.

Kibirliliği yenmeye çalışırken, "Beş İlke"ye [14] bağlı kalarak çok tedbirli ve alçakgönüllü davrandık. Geçmişte zorbalığa uğradığımızı biliyoruz; zorbalığa uğramanın nasıl bir his olduğunu anlıyoruz. Sizler de benzeri duyguları yaşadınız, öyle değil mi?

Çin'in geleceği sosyalizme bağlıdır. Çin'i zengin ve güçlü bir ülkeye dönüştürmek elli, hatta yüz yıl alacak. Artık [korkunç] bir engelleyici güç Çin'in önünde durmuyor. Çin, dünyanın dörtte biri nüfusa sahip devasa bir ülkedir. Bununla birlikte, dünyaya katkısı henüz nüfusunun büyüklüğü ile uyumlu değildir ve bu durumun değişmesi gerekecek, ancak benim kuşağım ve hatta oğlumun kuşağı değişimin gerçekleştiğini görmeyebilir. Gelecekte nasıl değişeceği, [Çin]'in nasıl geliştiğine bağlıdır. Çin hata yapabilir veya yozlaşabilir; mevcut iyi durum kötüye dönüşebilir, ve ardından kötü durum iyiye dönüşebilir. Yine de, [Çin'in] durumu kötüye gitse bile, Jiang Jieshi'ninki kadar yozlaşmış bir toplum olmayacağına dair çok az şüphe olabilir. Bu öngörü diyalektiğe dayanmaktadır. Olumlama, olumsuzlama ve ardından olumsuzlamanın olumsuzlanması. Gelecekteki yol dolambaçlı olmaya mahkumdur.

Yolsuzluk, bürokrasi, hegemonyacılık ve kibir Çin'de etkisini gösterebilir. Bununla birlikte, Çin halkı alçakgönüllü ve başkalarından öğrenmeye istekli olma eğilimindedir. Durumu açıklayan şeylerden biri elimizde çok az "sermaye" bulunmasıdır: Birincisi, Marksizmi biz icat etmedik başkalarından öğrendik; ikincisi, Ekim Devrimi'ni yaşamadık ve devrimimiz 1949'a kadar, yani Ekim Devrimi'nden sonraki yaklaşık otuz iki yıl boyunca zafer kazanmadı; üçüncüsü, İkinci Dünya Savaşı sırasında bizler ana güç değildik, yalnızca bir kol ordusuyduk; dördüncüsü, küçük bir modern sanayi ile, sadece tarım ve bazı eski püskü, yıpranmış el sanatlarımız vardı. Aramızda ukala görünenler olsa da, ukala olacak durumda değiller; en fazla bir veya iki metre yüksekliğinde kuyruklarını [gösterebilirler]. Ancak gelecekte bunun olmasını engellemeliyiz: on ila yirmi yıl içinde [bizim için] tehlikeli hale gelebilirler ve kırk ila elli yıl içinde daha da tehlikeli hale gelebilirler.

Yoldaşlarım, bu potansiyele dikkat etmeniz gerektiğini size tavsiye etmeme izin verin. Sektörünüz çok modernleşti ve daha hızlı bir büyüme yaşadı; Stalin size acılar çektirdi ve bu nedenle adalet sizlerin tarafındadır. Öte yandan bütün bunlar sizin [zihinsel] yükünüz haline gelebilir.

Yukarıda bahsedilen Stalin'in [Çin ile ilgili] yaptığı dört hata da bize yük olabilir. Çin sonraki yıllarda sanayileştiğinde, ukalalaşmamız daha olası olacak. Ülkenize döndüğünüzde lütfen gençlerinize söyleyin, eğer Çin gelecekte kuyruğunu yukarı dikerse, kuyruk on bin metre yüksekliğe çıksa bile yine de Çin'i eleştirmeleri gerekir. [Sizler] Çin'e göz kulak olmalısınız ve tüm dünya Çin'e göz kulak olmak durumunda. Ben o günler geldiğinde kesin olarak buralarda olmayacağım. Çoktan Marx'la birlikte bir konferansa katılmış durumda olacağım.

Önceden sizleri kırdığımız için üzgünüz, bu yüzden size çok şey borçluyuz. Ölümle hayatla tazmin edilmeli ve borçlar nakit olarak ödenmelidir. Sizi daha önce eleştirdik, peki niçin halen susuyoruz? Kruşçev'in Stalin'i eleştirmesinden önce, bazı konularda şimdiki gibi açık konuşacak bir durumda değildik. [Büyükelçi] Bobkoveshi ile yaptığım önceki görüşmelerde, Sovyetler Birliği Stalin'i eleştirmede müddetçe bunu yapacak durumda olmayacağımızı söylemiştim; Sovyetler Birliği Yugoslavya ile [diplomatik] ilişkileri düzeltmediği sürece sizinle ilişki kuramazdık. [15] Artık bu konular açıkça tartışılabilir. Stalin'in [Çin'e] yaptığı dört hata hakkında Sovyet yoldaşlarla zaten konuşmuş bulunuyorum; [Sovyet Büyükelçisi Pavel] Yudin [16] ile bunun hakkında konuştum ve bir dahaki görüşmemizde Kruşçev ile de bu konuyu konuşacağım. Sizlerle bu mesele hakkında konuşuyorum, çünkü sizler bizim yoldaşlarımızıdır. Ancak yine de bunu gazetelerde yayınlamayız, çünkü emperyalistlerin bunu bilmesine izin vermemek gerekiyor. İleride Stalin'in bir iki hatasından açıkça bahsedebiliriz. Bizim durumumuz sizinkinden oldukça farklı: Tito'nun otobiyografisinde Stalin'den bahsediliyor, çünkü sizler Sovyetler Birliği'nden zaten kopmuştunuz.

Stalin diyalektik materyalizmi savunuyordu, ancak bazen materyalizmden uzaklaşıyordu, bunun yerine metafiziği uyguluyordu; tarihsel materyalizm hakkında yazıyordu, ancak çoğu zaman kendisi tarihsel idealizmden muzdaripti. Aşırıya kaçmak, kişisel mitleri beslemek ve başkalarını utandırmak gibi bazı davranışları hiçbir şekilde materyalizm [biçimleri] değildir.

Stalin’le tanışmadan önce de onun hakkında pek de iyi şeyler düşünmüyordum. Çalışmalarını okumaktan hoşlanmıyordum, yalnızca Troçki’yi eleştiren uzun bir makale olan “Leninizmin Temelleri” ve “Başarıdan Uzaklaşmak” vb. okumuştum. Çin devrimi hakkındaki makalelerinden ise, daha da hoşlanmadım. O Lenin’den çok farklıydı: Lenin kalbini başkalarıyla paylaşıyordu ve diğerlerine eşit davranıyordu, oysa Stalin herkesin üzerinde durmayı ve başkalarına emir vermeyi severdi. Bu tarz eserlerinden de anlaşılabilir. Onunla tanıştıktan sonra daha da rahatsız oldum: Moskova’da onunla çok tartıştım. Stalin mizacından dolayı heyecanlı biriydi. Sinirlendiği zaman kötü kelimeler kullanırdı.

Stalin’i öven üç yazı yazdım. İlki altmışıncı doğum gününü kutlamak için Yanan’da yazılmıştı [21 Aralık 1939—ed.], ikincisi Moskova’da [yaptığım] kutlama konuşması [Aralık 1949—ed.] ve üçüncüsü Pravda tarafından talep edilen ölümünden sonra [Mart 1953—ed.] bir makaleydi. Başkalarını tebrik etmekten ve başkaları tarafından tebrik edilmekten hiçbir zaman hoşlanmam. Doğum günü kutlaması için Moskova’dayken, tebrik etmek haricinde başka ne yapabilirdim ki? Bunun yerine onu lanetlemeli miydim? Ölümünden sonra Sovyetler Birliği’nin desteğimize ihtiyacı vardı ve bizler de Sovyetler Birliği’ne destek vermek istedik. Sonuç olarak, bu yazıyı onun erdemlerini ve başarılarını övmek için yazmıştım. O yazı Stalin için değildi; Sovyet Komünist Partisi içindi. Yanan’da yazdığım çalışmaya gelince, kişisel duygularımı görmezden gelmek ve ona sosyalist bir ülkenin lideri gibi davranmak zorunda kalmıştım. Bu nedenle, o yazı oldukça güçlüdür. Diğer ikisi ise, ne gönlümden ne de isteğimden kaynaklanır, doğrudan [siyasi] ihtiyaçtan ötürü kaleme alınmıştır. İnsan hayatı da en az bunun kadar çelişkilidir: Duygularınız size bu parçaları yazmamanızı söyler, ama akılcılığınız sizi buna mecbur eder.

Moskova, Stalin’i eleştirdiğine göre, bu konular hakkında konuşmakta artık özgürüz. Bugün size Stalin’in yaptığı dört hatayı anlatıyorum, ama Sovyetler Birliği ile ilişkileri sürdürmek için bunları gazetelerimizde yayınlamayız. Kruşçev’in raporu, Stalin’in bizimle ilgili hatalarını tartışırken yalnızca şeker fabrikasına dair çatışmadan bahsettiği için, bütün bunları kamuoyuna açıklamayı uygun görmüyoruz. Çatışmaları ve tartışmaları içeren başka konular da var.

Genel olarak konuşmak gerekirse, Sovyetler Birliği iyidir. Dört faktörden dolayı iyidir: Marksizm-Leninizm, Ekim Devrimi, [sosyalist kampın] ana gücü olması ve sanayileşme. Olumsuz yanları

da var ve bazı hatalar da yaptılar. Ancak, başarıları [geçmişlerinin] büyük bölümünü oluştururken, eksiklikleri ikincil öneme sahiptir. Düşman dünya çapında bir taarruza geçmek için Stalin'in eleştirisinden yararlanıyor, Sovyetler Birliği'ni desteklememiz gerekiyor. Hatalarını mutlaka düzelteceklerdir. Kruşçev, Yugoslavya ile ilgili yanlışları zaten düzeltti. Geçmişte Wang Ming'i eleştirmemizden memnun olmasalar da, onlar zaten Wang Ming'in hatalarının farkındaydılar. Ayrıca "yarı yürekli Tito" "yarım Tito" etiketlerini [benim üzerimden] tamamen kaldırdılar. Tito'nun etiketinin kaldırıldığını görmekten de memnunuz.

Halkımızın bir kısmı halen Stalin'in eleştirisinden memnun değil. Öte yandan bu tür eleştiriler, mitolojileri yok ettikleri ve [kara] kutuları açtıkları için olumlu etkiler yaratırlar. Bu durum kurtuluşu, gerçekten de bir "kurtuluş savaşını" gerektirir. Bununla birlikte, insanlar o kadar cesur hale geliyorlar ki, mantıklı bir şekilde konuşabilecekler, aynı zamanda sorunlar hakkında da düşünebilecekler.

Özgürlük, eşitlik ve kardeşlik burjuvazinin sloganlarıdır, fakat şimdi onlar için savaşmak zorundayız. [Moskova ile ilişkimiz] bir baba-oğul ilişkisi mi, yoksa kardeşler arası bir ilişki mi? Geçmişte baba ve oğul arasındaydı; şimdi az çok kardeşlik ilişkisini andırıyor ama baba-oğul ilişkisinin gölgesi tamamen ortadan kalkmış değil. Bu anlaşılabilir bir durumdur, çünkü değişiklikler asla bir günde tamamlanamaz. Belli bir açıklıkla, insanlar artık özgür ve bağımsız düşünebiliyorlar. Şimdi bir anlamda anti-feodalizm havası var: Baba-oğul ilişkisi yerini artık kardeşlik ilişkisine bırakıyor ve ataerkil sistem devriliyor. [Stalin'in] döneminde insanların zihinleri o kadar sıkı kontrol ediliyordu ki, feodal kontrol bile aşılmıştı. Bazı aydınlanmış feodal beyler veya imparatorlar eleştiriyi kabul ederken, [Stalin] hiçbirini hoş görmüyordu. Belki Yugoslavya'da [tarihinizde], insanlar yüzüne karşı lanetleseler bile bunu iyi karşılayabilen bir hükümdarınız olmuştur. Kapitalist toplum, feodal toplumun bir adım önüne geçmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Cumhuriyetçi ve Demokrat Partilerin birbirleriyle kavga etmesine izin verilir.

Biz sosyalist ülkeler [daha iyi] çözümler bulmalıyız. Elbette yoğunlaşmaya ve birleşmeye ihtiyacımız var; aksi halde birliktelik sağlanamaz. İnsanların zihinlerindeki birlik bizlerin lehinedir, kısa sürede sanayileşmemizi ve emperyalistlere karşı mücadele etmemize yardımcı

olur. Ancak bazı eksiklikleri barındırıyor, yani insanlar konuşmaktan korkuyorlar. Bu nedenle, insanları konuşmaya teşvik etmenin bazı yollarını bulmalıyız. Politbüroumuzdaki yoldaşlar son zamanlarda bu konuları düşünüyorlar.

Çin’de çok az insan beni açıkça eleştirmiştir. [Çin] halkı benim eksikliklerime ve hatalarıma karşı hoşgörülüdür. Çünkü bizler her zaman halka hizmet etmek ve halk için iyi şeyler yapmak istiyoruz. Bazen patronluk ve bürokrasiden de muzdarip olsak da, insanlar kötü şeylerden daha çok iyi şeyler yaptığımıza inanıyorlar ve sonuç olarak eleştirmek yerine daha çok bizleri övüyorlar. Sonuç olarak bir idol yaratılıyor: Bazıları beni eleştirdiğinde, diğerleri onlara karşı çıkıyor ve onları lidere saygısızlık etmekle suçluyorlar. Her gün ben ve merkezi önderlikteki diğer yoldaşlarımız, içlerinden bazıları bizleri de eleştiren yaklaşık üç yüz kadar mektup alıyoruz. Ancak bu mektuplar ya imzasızdır ya da sahte bir isimle imzalanmıştır. Yazan kişiler onları bastıracağımızdan korkmuyorlar, ancak etraflarındaki diğerlerinin onlara acı çektiğinden endişe ediyorlar.

“On İlişki Üzerine”den [17] bahsettiniz. Bu çalışma, benimle [hükümetin] otuz dört bakanı arasındaki yaklaşık bir buçuk aylık görüşmelerin sonucunda ortaya çıkmıştır. Onlar olmadan hangi görüşleri ileri sürebilirdim ki? Tek yaptığım onların önerilerini bir araya getirmektir, yani ben hiçbir şey yaratmadım. Herhangi bir yaratım, malzeme ve fabrika gerektirir. Ancak ben artık iyi bir fabrika değilim. Tüm ekipmanım eskidi, İngiltere’deki fabrikalar gibi geliştirilmeye ve yeniden donatılmaya ihtiyacım var. Yaşlanıyorum ve artık başrolü oynayamıyorum, şu an küçük bir rol üstlenmek durumunda kaldım. Gördüğünüz gibi, bu Partinin Ulusal Kongresi sırasında ben sadece küçük bir rol oynadım, oysa Liu Shaoqi, Zhou Enlai, Deng Xiaoping [18] ve diğerleri birincil işlevleri üstlendiler.

Dipnotlar:

[1] Bu belgenin içeriği, görüşmenin ÇKP’nin Sekizinci Ulusal Kongresi’nin yapıldığı 15-28 Eylül 1956 tarihleri arasında gerçekleştiğini göstermektedir.

Kaynak: “Mao’nun Yugoslav Komünist Birliği Delegasyonu ile Konuşması, Pekin, [tarihsiz],” Eylül, 1956, Tarih ve Kamu Politikası Programı Dijital Arşivi, Mao Zedong waijiao wenxuan [Selected Diplomatic Papers of Mao Zedong] (Pekin: 1993), 251-262. Kaynak: <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/117035>

- [2] Sovyetler Birliği, Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Polonya, Fransa, Çekoslovakya, İtalya ve Yugoslavya partileri tarafından Eylül 1947’de kurulan **Komünist ve İşçi Partileri Enformasyon Bürosu’nu (Kominform)** ifade etmektedir. Büro, Nisan 1956’da faaliyetlerine son verdiğini açıklamıştır.
- [3] Chen Shaoyu olarak da bilinen Wang Ming (1904-1974), Sovyetler Birliği’nden geri dönen ve 1930’larda Çin Komünist Partisi’nin önde gelen bir üyesiydi. Resmi Çin Komünist görüşü, Wang Ming’in 1930’ların başında “aşırı solcu” hatalar ve 1930’ların sonlarında “aşırı sağcı” hatalar yaptığını ortaya koymaktadır.
- [4] Beyaz alanlar, Guomindang kontrolündeki alanlardı.
- [5] Liu Shaoqi, ÇKP Merkez Komitesinin başkan yardımcısı ve Ulusal Halk Kongresi Daimi Komitesinin başkanıydı. Büyük Proleter Kültür Devrimi öncesi süreçte Çin’in en önemli ikinci lideriydi.
- [6] Çin Komünist Partisi’nin sekizinci ulusal kongresi 15-27 Eylül 1956 tarihlerinde Pekin’de yapıldı.
- [7] Bulgar komünist Georgii Dimitrov (1882-1949), 1935’ten 1943’e kadar Komintern’in genel sekreteriydi.
- [8] Mao burada, Wang Ming’in önde gelen üyesi olduğu “enternasyonal departmanın” Çin Komünist Partisi’nin merkezi önderliğini kontrol ettiği 1931’den 1935’e kadar yaşanan döneme işaret etmektedir.
- [9] Zhu De, o zamanlar ÇKP Merkez Komitesi başkan yardımcısı ve ÇHC başkan yardımcısıydı.
- [10] Bobkoveshi, Mao Zedong’un 30 Haziran 1955’te ilk kez görüştüğu Yugoslavya’nın ÇHC’deki ilk büyükelçisiydi.
- [11] Jenghiz olarak da yazılan Cengiz Han, Moğolca konuşan kabilelerin halen ortak bir isimden yoksun olduğu 1167 civarında doğdu. Onların büyük organizatörü ve birleştiricisi oldu. 1227’deki ölümünden önce, Cengiz, Orta Asya’daki iç bölgesini fethederek çok geniş bir Avrasya imparatorluğunun temelini oluşturdu. Moğollar hem Avrupa’da hem de Asya’da acımasız saldırganlıkları ile hatırlanırlar, bu özellik Cengiz’de de kesinlikle mevcuttu.
- [12] Han uyruğu, Çin nüfusunun yüzde 95’inden fazlasını oluşturan Çin’deki çoğunluk uyruğudur.
- [13] “Amerika’ya Karşı Direnme ve Kore’ye Yardım Savaşları”, Çin’in Ekim 1950’den Temmuz 1953’e kadar Kore Savaşı’na katılımını ifade eder.
- [14] Beş ilke ilk olarak Zhou Enlai tarafından 31 Aralık 1953’te Hindistan’dan bir delegasyonla buluşurken tanıtılmıştır. Bu ilkeler; (1) toprak bütünlüğü ve egemenliğe karşılıklı saygı, (2) karşılıklı saldırmazlık, (3) uluslararası ilişkilerde karşılıklı müdahale etmeme, (4) eşitlik ve karşılıklı yarar, (5) barış içinde bir arada yaşama. Daha sonra Çin hükümeti tarafından ÇHC’nin dış politikasının temeli olarak tekrar tekrar öne

sürülmüştür.

[15] Yugoslav hükümeti, ÇHC'nin kuruluşundan dört gün sonra, 5 Ekim 1949 gibi erken bir tarihte ÇHC'yi tanımına rağmen, Çin, Ocak 1955'e kadar Yugoslavya ile diplomatik ilişki kurmadı.

[16] P.F.Yudin (1899-1968), önde gelen bir filozof ve 1952'den 1961'e kadar Sovyet Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesiydi. 1953'ten 1959'a kadar Sovyetlerin Çin büyükelçisiydi.

[17] "On İlişki Üzerine", Mao'nun 1950'lerdeki en önemli eserlerinden biridir. Sanayi ile tarım ve ağır sanayi ile hafif sanayi arasındaki, kıyılardaki sanayi ile iç bölgelerdeki sanayi arasındaki, ekonomik inşa ile ulusal savunma arasındaki, devlet, üretim birimi ve bireysel üreticiler arasındaki, merkez ile bölgeler arasındaki, Han milliyeti ile azınlık milliyetleri arasındaki, parti ile partili olmayan kişiler arasındaki, devrimcilerle karşı-devrimciler arasındaki, doğru ile yanlış arasındaki ve Çin ile diğer ülkeler arasındaki ilişkileri tartışır. Makalenin bir versiyonunun İngilizce çevirisi için bkz. Stuart Schram, ed., *President Mao Talks to the People* (New York: Pantheon Books, 1974), 61-83.

[18] Liu Shaoqi, Zhou Enlai ve Deng Xiaoping, Çin Komünist Partisi'nin o dönem önde gelen üyeleri idi. Partinin Eylül 1956'daki Sekizinci Kongresinde, Liu ve Zhou Partinin başkan yardımcıları ve Deng ise Partinin genel sekreteri seçildiler.